

SONGS OF FAREWELL

VON
42

o.l.v. Hebe de Champeaux

Programma

Ils Dorment — Diederik van der Laag

My soul there is a country — Hubert Parry

Rest — Ralph Vaughan-Williams

I know my soul has power — Hubert Parry

Ich bin der Welt abhanden gekommen — Gustav Mahler (arr.
Gottwald)

pauze

Never weather-beaten sail — Hubert Parry

There is an old belief — Hubert Parry

At the round Earth's imagined corners — Hubert Parry

And So I Go On — Jake Runestad

Lord let me know mine end — Hubert Parry

Zangers

Sopranen

Cynthia Groesz (soliste)

Iris Skolidi

Paula van Delden

Roos Hogervorst-Krimp

Martina Radli

Josefine Straesser

Daniela Solano

Evelien Groot

Alten

Margriet Rienks

Aukje Zuidema

Petra Mesman

Mariette van Berkum

Lily van Leeuwen

Mieke van Laren *

* professionele zangeres van het Nederlands Kamerkoor (en meer)

Tenoren

Emilio Aguilar *

Marcel Schouten

Edwin Hinfelaar

Alexander Laufer

Gerard van der Wel

* professionele zanger van het Nederlands Kamerkoor

Bassen

Hans Al

Kasper van Kooten

Jesse van der Plas

Simon van Boxtel

Bob Sloots

Nico de Milliano

Onno Kleyn

János Konrád

Introductie van de dirigente

Trauma in de maatschappij brengt zijn ondeugden niet alleen over aan degenen die direct betrokken zijn bij oorlog of verlies. Het dringt zachtjes door tot zelfs de meest onwetende en onschuldige hoeken van de samenleving en verspreidt zijn boodschap inter-generatieel. De bekende auteur en arts, gespecialiseerd in trauma, Gabor Maté, stelt in zijn boek *De Mythe van het Normale*: "Onwetendheid kan een gelukzalige rust brengen, maar dat is geen ware gelukzaligheid; op collectief niveau kan het leiden tot groot en wijdverbreid lijden. We bewijzen onszelf en de wereld een grote dienst wanneer we proberen onze illusies op te lossen en ons open te stellen voor de waarheden die ze verbergen." Dit programma draait om de effecten van verlies en rouw die tot trauma leiden, en hoe de kunstenaars hun weg naar genezing vonden.

Ik vind het belangrijk om relevante maatschappelijke thema's te verweven in de programma's die ik ontwikkel. Een paar jaar geleden las ik, op sterke aanbeveling van mijn vader, verschillende boeken van Jared Diamond. Ik ben altijd al een voorstander van natuurbehoud en een liefhebber van bossen en bergen geweest. Zijn laatste boek, *Collapse*, bevestigde mijn onderbuikgevoel. De stelling was dat verschillende aspecten van de activiteiten en kenmerken van een samenleving het voortbestaan in stand kunnen houden, of kunnen leiden tot een ineenstorting. Hij beschrijft verschillende gevallen, waaronder de bekendste maatschappelijke ineenstorting en verdwijning, die van de bewoners van Paaseiland. Hoewel

verschillende variabelen, zoals handelspartners, de aanwezigheid van vulkanische as, isolatie versus verbondenheid, regenval en het vermogen om gunstige aspecten van andere culturen te assimileren, betekende de ontbossing die ze veroorzaakten om hun stenen beelden te vervoeren uiteindelijk hun ondergang. Het hele verhaal is fascinerend om te lezen en ik raad ten zeerste aan om in ieder geval dit hoofdstuk (#2) van *Collapse* te lezen.

In Nederland onderschatten we het belang van bomen. Gezien als een last vanwege vallende bladeren, stormschade, vogelpoep en het verhinderen van zonnestralen, raken berichten over terugtrekkende bossen en verslechterende bodemgesteldheid ons minder dan andere ogenschijnlijk dringender problemen. En toch, vind ik als getogen Californische die de aanwezigheid van een schaduwrijke oase te midden van een zinderende zomer enorm waardeert, zijn bomen belangrijker dan we denken. Bomen zijn de meest ongelooflijke schepping van de natuur. Bomen zijn kleine maar complete ecosystemen, CO₂-houders en handhavers van de bodemgezondheid. Ze voorkomen erosie, beschermen tegen overstromingen, leveren zuurstof en filteren verontreinigende stoffen. Bomen houden water vast, bieden schaduw en leveren essentiële materialen voor beschutting, brandstof, transport en handel. Er is bijna niets zo wonderbaarlijk als een boom. En toch zijn we een derde van onze bossen kwijtgeraakt, een gebied dat twee keer zo groot is als de Verenigde Staten. Daarom hebben we besloten om met deze concerten ons steentje bij te dragen aan de ondersteuning van Trees for All.

de teksten

Ils dorment - *Diederik van der Laag*

(Commemoration d'un mort de Printemps)

Ils dorment au creux des bois, au flanc des collines
sous les vagues épaisses de la nuit
Ils dorment repus de la même fatigue et saouls de la même
fumée
Et la mer profonde des souvenirs les roule dans les même plis

tekst: Louis Chadourne 1917, Paris

Zij slapen in het bos, langs de heuvels
onder de zware golven van de nacht
Zij slapen, rustend in dezelfde vermoeidheid en bedwelmd
door dezelfde rook
En de diepe zee van herinneringen beweegt hen naar dezelfde
vorm

My soul, there is a country - *Hubert Parry*

My soul, there is a country far beyond the stars, where stands a
wingèd sentry all skillful in the wars:

There, above noise and danger, Sweet Peace sits crown'd with
smiles, And One born in a manger Commands the beauteous
files.

He is thy gracious Friend, And—O my soul, awake!— Did in
pure love descend To die here for thy sake.

tekst Henry Vaughan

Rest - Ralph Vaughan Williams

O Earth, lie heavily upon her eyes;
Seal her sweet eyes weary of watching, Earth;
Lie close around her; leave no room for mirth
With its harsh laughter, nor for sound of sighs.
She hath no questions, she hath no replies,
Hushed in and curtained with a blessed dearth
Of all that irked her from the hour of birth;
With stillness that is almost Paradise.
Darkness more clear than noon-day holdeth her,
Silence more musical than any song;
Even her very heart has ceased to stir:
Until the morning of Eternity
Her rest shall not begin nor end, but be;
And when she wakes she will not think it long.

tekst: Christina Rossetti

I know my soul hath power to know all things - Hubert Parry

I know my soul hath power to know all things,
Yet she is blind and ignorant in all:
I know I'm one of Nature's little kings,
Yet to the least and vilest things am thrall.

I know my life's a pain and but a span;
I know my sense is mock'd in ev'rything;
And, to conclude, I know myself a Man,

Which is a proud and yet a wretched thing.

tekst: Sir John Davies

Ich bin der Welt abhanden gekommen - G. Mahler (arr. Gottwald)

Ich bin der Welt abhanden gekommen,
Mit der ich sonst viele Zeit verdorben,
Sie hat so lange nichts von mir vernommen,
Sie mag wohl glauben, ich sei gestorben!
Es ist mir auch gar nichts daran gelegen,
Ob sie mich für gestorben hält,
Ich kann auch gar nichts sagen dagegen,
Denn wirklich bin ich gestorben der Welt.
Ich bin gestorben dem Weltgetümmel,
Und ruh' in einem stillen Gebiet!
Ich leb' allein in meinem Himmel,
In meinem Lieben, in meinem Lied!

tekst: Friedrich Rückert

Ik ben verloren voor de wereld,
waarmee ik zoveel tijd verspilde;
ze heeft zo lang niets van me gehoord,
ze denkt misschien wel dat ik dood ben!
Het kan me helemaal niets schelen,
of ze denkt dat ik dood ben.
Ik kan er niets tegenin brengen,
want ik ben werkelijk gestorven voor de wereld.
Ik ben gestorven voor de onrust van de wereld
en rust in een rustig rijk.
Ik leef alleen in mijn hemel,
in mijn liefde, in mijn lied.

Never weather-beaten sail - *Hubert Parry*

Never weather-beaten sail more willing bent to shore.
Never tired pilgrim's limbs affected slumber more,
Than my wearied sprite now longs to fly out of my troubled
breast:

O come quickly, sweetest Lord, and take my soul to rest.

Ever blooming are the joys of Heaven's high Paradise.
Cold age deafs not there our ears nor vapour dims our eyes:
Glory there the sun outshines whose beams the blessed only
see:

O come quickly, glorious Lord, and raise my sprite to thee!

tekst: Thomas Campion

There is an old belief - *Hubert Parry*

There is an old belief,
That on some solemn shore,
Beyond the sphere of grief
Dear friends shall meet once more.

Beyond the sphere of Time
And Sin and Fate's control,
Serene in changeless prime
Of body and of soul.

That creed I fain would keep
That hope I'll ne'er forgo,

Eternal be the sleep,
If not to waken so.

tekst: John Gibson Lockhart

At the round Earth's imagined corners - Hubert Parry

At the round earth's imagined corners, blow
Your trumpets, angels, and arise
From death, you numberless infinities
Of souls, and to your scattered bodies go,
All whom the flood did, and fire shall o'erthrow
All whom war, death, age, agues, tyrannies,
Despair, law, chance hath slain; and you whose eyes
Shall behold God and never taste death's woe,
But let them sleep, Lord, and me mourn a space,
For, if above all these my sins abound,
'Tis late to ask abundance of Thy grace,
When we are there. Here on this lowly ground,
Teach me how to repent, for that's as good
As if Thou hadst seal'd my pardon with Thy blood.

tekst: John Donne

and so I go on - Jake Runestad

My lovely one (my lovely one)
Though you are gone (I am gone)
Taken from me (taken from you)
I cannot leave you (mine in your suffering)
I am not free (mine in your joy)

I burn in snow (my snow will kiss you)
And thirst in rain (pouring down my love)
There is no sea (there is no sea)
That can drown my pain (that can drown your pain)

But you would want me to live (I want you to live)
And love again (and love again)

And so I go on (and so I go on)
Always (always)
Wherever you are (wherever you are)
Lovely one (lovely one)

tekst: Todd Boss

Lord, let me know mine end - Hubert Parry

Lord, let me know mine end and the number of my days,
That I may be certified how long I have to live.
Thou hast made my days as it were a span long;
And mine age is as nothing in respect of Thee,
And verily, ev'ry man living is altogether vanity,
For man walketh in a vain shadow
And disquieteth himself in vain,
He heapeth up riches and cannot tell who shall gather them.
And now, Lord, what is my hope?
Truly my hope is even in Thee.
Deliver me from all mine offences
And make me not a rebuke to the foolish.
I became dumb and opened not my mouth
For it was Thy doing.
Take Thy plague away from me,
I am even consumed by means of Thy heavy hand.
When Thou with rebukes does chasten man for sin

Thou makest his beauty to consume away
Like as it were a moth fretting a garment;
Ev'ry man therefore is but vanity.
Hear my pray'r, O Lord
And with Thy ears consider my calling,
Hold not Thy peace at my tears!
For I am a stranger with Thee and a sojourner
As all my fathers were.
O spare me a little, that I may recover my strength before I go
hence
And be no more seen.

tekst: The King James Bible

de componisten

Diederik van der Laag

Diederik van der Laag (1991) is componist van vocale muziek, zanger en gitarist. Geboren en getogen in Utrecht, groeide hij op tussen zijn vaders platen van Madonna en Paul Young en de onuitputtelijke liefde voor Bach en Vivaldi van zijn moeder. Nadat in 2015 zijn eerste koorwerk werd uitgevoerd, profileerde Diederik zich als vocale componist. De missie: tonale koormuziek innoveren. In het zoeken naar muziek die zowel hoofd en hart raakt, zijn componeren en improviseren voor hem even relevant en effectief.

www.diederikvanderlaag.com

Hubert Parry

Charles Hubert Hastings Parry (1848–1918) was een Engelse componist, leraar en musicoloog en een centrale figuur in de heropleving van de Engelse koormuziek aan het einde van de 19e eeuw. Hij studeerde aan Eton, Oxford en het Royal College of Music, waar hij later directeur werd. Parry componeerde symfonieën, oratoria en liederen, maar is vooral bekend om zijn koorwerken, waaronder *Jerusalem* en het monumentale *Songs of Farewell*. Zijn muziek combineert laatromantische expressie met een diep geworteld gevoel voor Engelse tekst en traditie. *Songs of Farewell* schreef hij in de laatste jaren van zijn leven, tijdens de Eerste Wereldoorlog; de werken ademen zowel verdriet als hoop en worden vaak uitgevoerd bij herdenkingsdiensten.

Ralph Vaughan-Williams

Ralph Vaughan Williams (1872–1958) was een van de belangrijkste Engelse componisten van de 20e eeuw. Hij studeerde aan Cambridge, het Royal College of Music en in Berlijn en Parijs. Zijn stijl is geworteld in Engelse volksmuziek en de Anglicaanse koortraditie, maar combineert dat met moderne harmonieën en een sterk gevoel voor landschap en sfeer. Vaughan Williams was een leerling en bewonderaar van Hubert Parry en droeg bij aan de heropleving van Engelse koormuziek. Zijn oeuvre omvat negen symfonieën, het geliefde *The Lark Ascending*, en vele koorwerken. Hij diende als ambulance-officier in de Eerste Wereldoorlog — een ervaring die diepe invloed had op zijn muziek.

Gustav Mahler

Gustav Mahler (1860–1911) was een Oostenrijks componist en dirigent die de laat-romantische symfonie naar nieuwe hoogten bracht. Geboren in Bohemen, studeerde hij aan het conservatorium van Wenen en maakte snel naam als een van de belangrijkste dirigenten van zijn tijd. Mahler was onder meer directeur van de Weense Hofopera en later chef-dirigent van de New York Philharmonic.

Zijn muziek, bekend om de combinatie van diepe emotie, spirituele zoektochten en rijke orkestratie, omvat tien symfonieën en een aantal liedcycli, waaronder *Das Lied von der Erde*, *Kindertotenlieder* en de *Rückert-Lieder*. Tijdens zijn leven was hij vooral beroemd als dirigent; pas in de twintigste eeuw kreeg zijn werk brede erkenning en groeide hij uit tot een van de invloedrijkste symfonici in de muziekgeschiedenis.

Jake Runestad

Jake Runestad (1986) is een Amerikaanse componist, bekend om zijn toegankelijke en emotioneel geladen koor- en vocale muziek. Hij studeerde compositie aan de Peabody Conservatory en groeide uit tot een van de meest uitgevoerde levende koorcomponisten. Zijn werken combineren vaak poëzie en actuele thema's met rijke harmonieën en expressieve melodieën.

Runestad ontving talrijke prijzen en opdrachten van vooraanstaande ensembles en festivals wereldwijd. Zijn muziek wordt geroemd om de manier waarop ze zangers en luisteraars verbindt en ruimte schept voor reflectie.

Extra informatie over de stukken

Ils Dorment

Thematische achtergrond

Diederik vond een bundeling aan oorlogs-dagboekfragmenten van Nederlandse jonge vrouwen en meisjes. De achtergrond van deze schrijfsters liep erg uiteen: van jonge vrouwen in NSB-gezinnen tot Joodse, vervolgte pubermeisjes. De fragmenten waren geordend op datum in plaats van auteur: *“Chronologisch de oorlog zich zien ontvouwen vanuit vele, totaal-verschillende perspectieven maakt WW2 oneindig meer tastbaar dan cijfers en feiten.”*

Het was vooral de humaniteit van het alledaagse waarin we ons herkennen, zoals voor het eerst verliefd worden, je vrienden missen, vervelende klasgenoten afgetekend tegen de oorlog. Voor vele vrouwen ging het leven gewoon door, weliswaar omlijst door een dreigende schaduw.

Muzikale structuur

Ils dorment is geschreven voor solo kwartet en koor. Het solo kwartet representeert een gezin (vader, moeder, dochter en

zoon). Het koor is een gemeenschap die om hen heen staat en meeleeft. Er is een naaste uit het leven van het gezin gerukt. Abrupt en definitief. Maar, dwars door de rouw heen, blijkt die persoon voort te leven in *la mer profonde des souvenirs* ('de diepe zee van herinneringen')

gedicht - *Veteraan & Warpoet*

De auteur van de tekst van *Ils dorment* is Louis Chadourne, Frans schrijver uit een milieu van kunstenaars. In 1915 raakt hij gewond aan het front en ontvangt een hoge onderscheiding. Zijn eerste roman verschijnt in 1919, en na een reis als secretaris van een zakenman door de Caraïben en Zuid-Amerika, publiceert hij in 1920 het boek waarmee hij beroemd wordt (en is gebleven): *L'inquiète Adolescence* ("De onrustige volwassenwording"). In deze autobiografische roman vertelt hij over een jongen in de puberteit op een religieuze middelbare school, en zet hij zich af tegen de strenge normen van de tijd. Hij ruilt de liefde voor het spirituele in voor de vleselijke verlangens. In het midden van 1921 werd hij opgenomen in een hospitaal voor geesteszieken vanwege depressies. Hij overleed in het voorjaar van 1925 in een ziekenhuis nabij Parijs.

Ils dorment is een fragment uit zijn dagboeknotities van het front, verschenen in *Commémoration d'un mort de printemps*.

Ich bin der Welt abhanden gekommen

Gustav Mahler componeerde de Rückert-Lieder in de zomer van 1901. In februari van datzelfde jaar had Mahler een bijna-doodervaring gehad, waarbij hij leed aan een bloeding die een intensieve operatie en een herstel van zeven weken vereiste. Een druk werkschema in het operahuis en deze bijna-doodervaring inspireerden een artistieke uitbarsting van bezinning op de sterfelijkheid tijdens zijn lange zomervakantie in het vredige en afgelegen Maiernigg.

And So I Go On

Todd Boss kreeg van componist Jake Runestad de opdracht een tekst te schrijven voor Jonathan Talberg, koordirigent aan Cal State Long Beach, over het verlies van zijn verloofde Germán. *And So I Go On* is een compositie voor dubbelkoor over liefde en verdriet. De helft van het koor neemt de stem van de levenden, de andere helft die van de overledenen.

Het resultaat is een dialoog over rouw en verlies, hoop en genezing.

Songs of Farewell

Hubert Parry (1848–1918) componeerde zijn monumentale *Songs of Farewell* in de laatste jaren van zijn leven, tegen de achtergrond van de Eerste Wereldoorlog en zijn eigen afnemende gezondheid. Niet alleen werd zijn persoonlijke bewondering voor Duitsland enorm op zijn kop gezet, maar hij leed ook persoonlijk verlies door de oorlog, aangezien verschillende van zijn studenten sneuvelden of gewond raakten. Zijn onverblinde geloof en onwetendheid over de ware doelen van het Duitsland van begin twintigste eeuw werden ruwweg verscheurd door de realiteit van de situatie. De *Songs of Farewell* was zijn artistieke antwoord; een muzikaal verlangen om te ontsnappen aan het oorlogsgeweld. De zesdelige cyclus voor kamerkoor zet teksten van Engelse dichters als John Donne en Henry Vaughan op muziek en verkent thema's van sterfelijkheid, afscheid en spirituele overgave.

De muziek groeit van een relatief intieme vierstemmigheid in het eerste deel (*My soul, there is a country*) naar een indrukwekkende achtstemmige polyfonie in het laatste (*Lord, let me know mine end*). Parry's rijke harmonieën en verfijnde contrapunt geven de cyclus een diep emotionele lading en maken het tot een hoogtepunt van de Engelse koortraditie.

het koor

Vox42 is een bevolgen en ambitieus amateurkoor gevestigd in Amsterdam. Met het hart op de goede plek en met een fijne sfeer willen wij een koor zijn met een eigen, warme en heldere klank. Dit koor is voor gevorderde koorzangers die op een hoog niveau willen zingen en die het samen musiceren ook heel erg belangrijk vinden.

In ons volgend programma, Powervrouwen, zullen een aantal van onze ster-sopranen een hoofdrol krijgen. Kom luisteren naar bijzondere bewerkingen van aria's van Puccini, Mozart, Bellini, en nog veel meer! Houd onze website in de gaten, of abonneer op de nieuwsbrief.



de dirigente

Hebe de Champeaux is een Nederlandse orkest- en koordirigent, mezzosopraan, en violiste. Naast het artistieke leiderschap van Stichting Ensemble42, dirigeert zij het Ad Hoc Orkest, het Apeldoorns Symfonieorkest, en zingt zij bij het Amsterdam Baroque Orchestra and Choir, het Nederlands Kamerkoor, en Hollands Collectief. Ze zet zich ook zeer actief in voor muzikeducatie in Nederland, en heeft met meerdere jeugdorkesten, kinderkoren, en op vele scholen gewerkt. Ze deed mee aan internationale masterclasses en concoursen voor orkestdirigenten, zoals La Maestra in 2024 en met Jorma Panula en Kurt Masur. Hebe is geïnteresseerd in heel veel verschillende muziekstijlen en samenstellingen van ensembles, en voelt zich net zo thuis bij het dirigeren van een opera met alles d'r op en d'r aan, als bij het spelen of zingen van een duet.



TREES FOR ALL

Bomen zijn onmisbaar voor al het leven op aarde. Daarom zet Trees for All zich al 25 jaar in voor een bosrijke wereld. Ze planten bomen in Nederland en in het buitenland, en maken mensen bewust van het belang van bomen. Zo zorgen ze samen met hun donateurs en partners voor een beter klimaat, meer biodiversiteit en een gezonde leefomgeving.

Link naar onze actie:

<https://www.actievoortreesforall.nl/teams/vox42>

